

pogodnic te pogodbe.²³ Pristojnost se ravna po kraju zaposlenja sj. (§ 351 o. z.). Prvi narok (§ 352 o. z.) opravi predsednik odbora sam in more sam takoj razsoditi, če stranki soglašata. Spor konča s sodbo, ki mora biti pismena in opremljena z razlogi. Če obe stranki izostaneta od naroka, se postopanje ustavi. Sodbe se izvrše po upravni poti (oddelek VI zakona o občem sodnem postopku) po paricijskem roku osmih dni. Sodbo je moči izpodbijati samo s tožbo v smislu §§ 691. t. 2—9 zakona o civilnem sodnem postopniku pri pristojnem okrajnem sodišču. Podrobnejša ureditev je pridržana ministrski uredbi (§ 353 o. z.).

Dokler se ne osnujejo izbrani odbori, se rešujejo spori iz službenega razmerja po dosedanjih predpisih (§ 434, odst. 1. o. z.). Tudi pozneje obdrži ljubljansko obrtno sodišče svojo pristojnost, ker se na njegovem področju ne bo osnoval izbrani odbor (§ 434, odst. 3 o. z.). Njegova pristojnost je razširjena na reševanje ugovorov zoper konvencijske kazni (§ 340, odst. 2. o. z.).

Nekaj pripomb k zakonu o zaščiti kmetov.

Dr. VI. Rupnik.

Dne 20. aprila 1932 je bil z objavo v Službenih novinah štev. 91/XL/278*) uveljavljen zakon o zaščiti kmetov z izjemo § 4., ki uveljavlja nekatere predpise zakona o izvršbi in zavarovanju in je stopil v veljavo 5. maja 1932.

V 9 paragrafih so vsebovani trije zakoni: zakon o zaščiti kmetov, o uveljavljanju nekaterih predpisov izvršilnega zakona in o možnosti individualnega moratorija za poedine denarne zavode. Na prvi zakon se nanašajo §§ 1. do 3., 6. in 7., na drugi zakon § 4., na tretji zakon § 5. Skupna pa sta §§ 8. in 9. Po sistematiki bi spadala §§ 6. in 7. pred § 4., ker utegneta na sedanjem mestu kvečjemu delati nespornost. Z izjemo § 4. je zakon začasen, § 5. je pa začasen le v tem, da je dopustno dovoliti moratorij, ni pa začasen glede trajanja. To je prepuščeno uredbi ministrskega sveta, ki ima zakonsko moč.

Na tem mestu hočem obravnavati tri vprašanja, ki se bodo v praksi pojavila.

²³ Razen, če nastopa na sd. strani v k. p. kot stranka poedinec.

*) Službeni list z dne 27. aprila 1930 štev. 334/33.

Prvo vprašanje je: Kaj je razumeti pod premično imovino. V § 1. je določeno, da se od dne, ko dobi ta zakon obvezno moč, odlagajo vse javne prisilne prodaje (izvršilne dražbe) premične in nepremične imovine kmetov, nove pa se ne smejo dovoljevati. Za isto dobo se ustavljajo vse prisilne uprave (sekvestracije) in odvzemi premičnih stvari (transferacije).

Po državljansem pravu vseh pravnih področij ločimo stvari v premične in nepremične, v telesne in netelesne. Nasprotno pa te razlike ne delajo pravnici zakoni pri določbah o izvršbi. Po našem obč. drž. zakoniku so premične stvari tiste, ki se morejo prestaviti brez škode za svojo celovitost s kraja na kraj, kolikor jih ni imeti po posebnih zakonitih predpisih ali kot pritikline za nepremičnine. Telesne stvari so tiste, ki jih zaznavamo s čuti, ostale so netelesne (pravice, terjatve). Ker zakon ne razlikuje, bi se zdelo na prvi pogled, da je hotel zakonodajec onemogočiti prodajo, upravo in odvzem vseh premičnih stvari (premične imovine) telesnih in netelesnih. Ker pa se pravnici zakoni ne izražajo enako, je jasno, da se je naslonil zakonodajec na pojmovanje enega ali drugega zakona.

Novi izvršilni postopnik, čigar izraze je zakon na nekem drugem mestu prevzel, naš izvršilni red in zakonski čl. LX od leta 1881. s kasnejšimi spremembami, ki velja v Vojvodini in Medjimurju, delajo razliko. Hrvatski parbeni postopak, srbski zak. o postopku u građanskim parnicama, črnogorski zakonik o sudskega postopku in bosanski građanski postopnik tega ne ločijo. Hrvatski in bosanski izvršilni predpisi obravnavajo pod izvršbo na premično imovino le izvršbo na telesne premične stvari, srbski izvršilni predpisi pa poznajo sploh samo izvršbo na (t e l e s n o) premično in nepremično imovino in sicer z izjemo izvršbe na plačo in na terjatve, ki je omejena na dobro voljo dolžnikovega dolžnika.

Če zasledujemo razvoj od prvega zakonskega predloga, ki je bil predložen narodnemu predstavništvu 19. marca, do sedanjega zakona, vidimo, da se je prvotna široka zaščita čimdalje krčila. Od prvotne generalne poravnave za ves prezadolženi kmetški stan smo preko generalnega moratorija za kmetški stan prišli do tega, da so izvršbe proti kmetom časovno omejene. Zabranjena je le uprava, prodaja in odvzem imovine. Po našem, pa tudi po hrvatskem in bosanskem pravu pa so možni še drugi načini vnovčenja. Le premične telesne stvari se vnovčijo po vseh predpisih samo s prodajo. Iz govorov ministrov in poročevalcev se razodeva

to-le: Zakonodajec je hotel preprečiti, da bi upniki izrabili čas, dokler ne bo sprejet zakon o konvertiranju kmetijskih dolgov, za katerega je potreben daljši študij, v to, da bi pogнали kmeta z zemlje in iz hiše in mu pobrali to, kar sicer ni neobhodno potrebno, in kar je že po veljavnih predpisih od izvršbe izvzeto, kar pa vendar potrebuje za vsakdanje življenje. Ni pa bil namen s tem začasnim zakonom, kmetu sploh odložiti plačila, nasprotno zakonodajec hoče, da kmet tudi v tem zaščitnem času izpolnjuje svoje dolžnosti, kolikor more.

Po tem razmotrivanju je jasno, da je imel zakonodajec pred očmi srbski gradjanski parbeni postopnik in da je pod pokretno imovino razumeti le premične telesne stvari. Zlasti pa ne velja omejitev glede izvršbe na papirje in hranilne knjižice, navedene v § 296. i. r., ker so tu telesne stvari le na zunaj, po svoji naravi, pravno so pa netelesne stvari, ker namestujejo le terjatev, ki izvira iz njih in se more redno le z njih pomočjo uveljaviti. Ne velja ta omejitev končno glede odvzema denarja, kajti odvzem denarja se šteje kot zavezančevo plačilo. Pod pojmom odvzem (hramba, čuvanje, transferacija) pa obravnavajo vsi zakoni le tisti odvzem stvari, ki naj zavaruje nemoteno izvršitev prodaje.

Drugo vprašanje, ki se pojavi, je, ali naj sodišče izvršbo odloži, ali naj jo ustavi, ali pa naj prodajo in dražbo odloži, upravo in odvzem pa ustavi. Oba izraza sta povzeta po novem izvršilnem zakonu. Srbski gradjanski parbeni postopnik odlaganja sploh ne pozna, temveč le ustavitev na predlog zahtevajočega upnika, hrvaški gradjanski parbeni postopnik pozna začasno ustavitev izvršbe.

Po našem izv. redu ni vseeno, ali se izvršba odloži ali ustavi.

Če se prodaja, dražba ali uprava odloži, ostanejo v veljavi vsa izvršilna dejanja, ki so že opravljena, kolikor niso izrečno razveljavljena, v zemljiški knjigi ostane zaznamba uvedbe dražbenega postopanja in uprave, zahtevajoči upnik je še vedno zahtevajoči upnik, zato mu ni treba pri razdelilnem naroku o razdelitvi skupička za prodane premične telesne stvari terjatve prijaviti. Če je ne prijavi, ga ne zadenejo posledice § 285. zadnji odstavek izv. r. Zaslišanje zahtevajoče stranke pred odločitvijo ni predpisano.

Če se prodaja, dražba ali uprava ustavi, se razveljavijo vsa izvršilna dejanja, izbrišejo se zaznambe uvedenega postopanja v zemljiški knjigi, upnik mora terjatev priglasiti k razdelilnemu naroku, ker sicer sodišče njegove, z zarubljenimi premičninami sicer zavarovane terjatve ne sme upošte-

vati. V vrstnem redu zaznambe dražbenega postopanja s me oz., če hoče ohraniti vrstni red, mora zahtevati vknjižbo zastavne pravice, z izbrisom zaznambe prisilne uprave je upnik sploh izgubil vrstni red. Pred odločbo o ustavitvi je treba zaslišati stranke event. razpisati narok.

Eno se menda more takoj izključiti, namreč to, da bi imel zakonodajec namen, določiti za nekatere izvršbe ustavitve, za druge pa le odložitev. Gotovo pa je, da na izražanje zakonodajec ni polagal važnosti.

Skupščinski odbor je napravil dva načrta, preden je bil zakon sprejet v sedANJI obliki. Prvi načrt je govoril o moratoriju, drugi načrt pa je imel že obrise sedanjega zakona, in je bil le nekoliko spremenjen in dopolnjen. Ta drugi načrt pa je po prvotnem besedilu določal, da se prodaje in dražbe odlagajo, odvzemi in uprave se pa ukinejo (ukidaju). Ta izraz je pa zopet povzet po § 43. novega izv. zakona, ki določa, da more sodišče, ki odlaga izvršbo, dovoliti ukinjenje (razveljavljenje — ukidanje) že izvršenih izvršilnih dejanj pod nekaterimi pogoji... Ker govori § 7., da izda odločbo o odložitvi po § 1. sodišče (izvršilno oblastvo) in ustavitve ne imenuje posebej, moremo domnevati, da je imel zakonodajec v mislih odložitev izvršbe. Zaščita se je krčila od predloga do predloga in zato je očitvidno, da je bil izraz »ukinejo se« v prvotnem besedilu drugega načrta le pomoten, ker tisti, ki je to spremembo povzročil, ni delal razlike med obema pojmom, na vsak način pa brez stvarne utemeljenosti, dočim je bil izraz ukinjenje uprave in odvzema v prvotnem besedilu stvarno utemeljen, kajti odložitev uprave in odvzema brez istočasnega razveljavljenja ni mogoča. Tako pridemo do zaključka, da se prodaja, dražba, odvzem (hramba) in uprava samo odlože, odvzem sam se pa razveljavi in razveljavi se tudi prisilna uprava, pri slednji pa ne celotno postopanje, marveč le uvedba prisilnega upravnika. Taka razlaga je pa tudi iz gospodarskih vidikov utemeljena.

Končno omenim še eno vprašanje: kdaj postopa sodišče po § 1. uradoma in kdaj na predlog. V § 7. je določeno, da izda sodišče odločbo po službeni dolžnosti ali na dolžnikovo zahtevo, če sodišču ni znano, da je dolžnik kmet. V drugem primeru mora sodišče uradoma pribaviti potrdilo o okolnostih, po katerih je presoditi, ali je zavezanca imeti za kmeta po tem zakonu. (§ 6.) Iz tega se hoče zaključiti, da sme sodišče odložiti izvršbo le takrat, če so mu znane vse okolnosti, od katerih je zavisno vprašanje, ali je zavezanec zaščiten kot kmet po tem zakonu, češ če sodnik teh okolnosti ne pozna, ne sme postopati po § 1. Taka razlaga ni smiselna, ker

bi bilo potem v 99 % nemogoče, upoštevati zaščito po službeni dolžnosti. S tako razlago se pa postavlja na glavo namen zakona, da zaščiti kmetski stan s tem, da zabrani izvršbo proti kmetom. Zato je tudi določba, da more sodišče zaščito uradoma upoštevati, na prvem mestu in prvotno v drugem načrtu določeno le, da mora sodišče uradoma postopati. Pristavek »ali na predlog zavezanca«, je prišel v zakon šele kasneje. Logično je razlagati § 7. tako: če ima sodnik zadostno podlago za domnevo, da je zavezanec kmet v smislu § 6. zakona, potem mora postopati uradoma, če mu lastno znanje ne zadošča, more zahtevati potrdilo od občine, če sodnik domneva, da zavezanec ni zaščiten, kar bo redno takrat, če je zavezanec označen kot posestnik in obrtnik, potem bo moral čakati na predlog zavezanca; v tem primeru bo pa moral uradoma pribaviti potrdilo.

Književna poročila.

Dr. Dolenc Metod in dr. Sajovic Rudolf: Novelirani kazenski zakonik za kraljevino Jugoslavijo s kratkimi pojasnili. V Ljubljani 1932. Tiskovna zadruga. Str. 207. Cena 54 Din.

Priročna izdaja noveliranega kazenskega zakonika s kratkimi pojasnili, ki sta jo priredila univ. prof. dr. Metod Dolenc in apelacijski sodnik dr. Rudolf Sajovic, zadovoljuje nujno potrebo naše prakse. Dobili smo slovensko besedilo k. z. s spremembami in dopolnitvami po zakonu z dne 9. oktobra 1931 v primerno urejeni obliki. Ker je bil prvi slovenski prevod k. z. tu pa tam netočen, sta urednik in priročnik komentarka vnovič pregledala prevod in s tem ustvarila zanesljivo podlago za praktično uporabo k. z.

V opombah k določbam k. z. so citirani stranski kazenski zakoni in drugi viri, ki so v zvezi z zadevnimi normami k. z. S tem je zelo olajšana orientacija v obširnem zakonodajnem gradivu kazenskopravnega značaja. Kakor naglašča predgovor pravilno, skoraj ni zakona, ki ne bi imel v tem ali onem pogledu vpliva na uporablanje ali tolmačenje določb k. z. Pričujočo izdajo noveliranega k. z. lahko označimo kot zelo posrečen poskus privatne kodifikacije naše materialnopravne kazenske zakonodaje. Prireditelja sta pokazala v svojem delu občudovanja vredno akribijo. Med pojasnili so tudi izvlečki iz odločb najvišjih sodnih instanc: Stola sedmorice, odd. A in B v Zagrebu, Vrh. sodišča v Sarajevu in dr. Izredne praktične važnosti so nadalje opombe, ki opozarjajo na to, katere določbe je smatrati za derogirane s poznejšo zakonodajo, kakor tudi pojasnila glede pravnega stanja, ki je nastalo vsled križanja raznovrstnih kazenskopravnih norm.

Naj navedemo ob tej priliki še nekatere netočnosti v uradnem slovenskem prevodu k. z., ki so tudi v novem komentarju ostale neopazene. Izvirno srbsko besedilo § 22., odst. 1. k. z. govori o »umni nerazvijenosti«, kot o vzroku, ki izključuje vračunljivost; slovenski prevod